

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 15. september 2021

Sagen er behandlet for lukkede døre. Det er forbudt offentligt at gengive, hvad der er foregået i retsmødet, og at offentliggøre navn, stilling eller bopæl eller på anden måde identiteten på nogen af de personer, der er nævnt i sagen.

Sag BS-22698/2021-HJR

(2. afdeling)

F

(advokat Maryla Rytter Wróblewski, beskikket)

mod

M

(advokat Brit Elling, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 11. november 2020 (BS-33417/2020-KBH) og af Østre Landsrets 6. afdeling den 9. marts 2021 (BS-46374/2020-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Vibeke Rønne, Lene Pagter Kristensen, Jon Stokholm, Jørgen Steen Sørensen og Ole Hasselgaard.

Påstande

Appellanten, F, har nedlagt påstand om, at barnet, B1, skal have bopæl hos ham, subsidiært frifindelse for påstanden om, at B1 kan have bopæl i Sverige. For det tilfælde, at B1 kan bo hos indstævnte, M, i Sverige, har han nedlagt påstand om, at transport til og fra samvær ikke skal foregå i samværstiden, samt at hun pålægges at stå for al transport i tilknytning til hverdags- og weekend-samvær mod, at han betaler alle transportudgifter, dog maksimalt 1.500 kr. pr. transport. Desuden har han nedlagt en række påstande om det nærmere omfang af samvær, hvis B1 får bopæl hos M i Danmark, og om feriesamvær i de kommende år.

M har påstået stadfæstelse af landsrettens dom, subsidiært at B1 skal have bopæl hos hende i Danmark. Over for Fs påstand om bopæl og om samvær og transport har hun nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse. Desuden har hun nedlagt en række påstande om den nærmere fastsættelse af samvær, hvis B1 får bopæl hos F.

Forklaringer

Der er afgivet supplerende forklaring af F og M.

F har supplerende forklaret bl.a., at han ikke synes, at han kan være den far, han gerne vil være. Samværet er begrænset med meget lav hyppighed. Han har det svært med at skulle høre, at det er normalt at se sit barn hver anden weekend. Det hører til i 1970'erne og 1980'erne. Han har ikke lyst til at være en "tivolifar", der kun ser sit barn hver anden weekend. En far er mindst lige så vigtig som en mor i identitetsskabelsen af et barn.

Det fastsatte samvær fra den 1. juli er fulgt til punkt og prikke. Det har de været enige om. Han tager til Z-by, hvor han møder M. Han synes, at det er meget transport for et lille barn, da det tager i alt 6-7 timer. Han kører fra arbejdet kl. 14.30 for at nå færgen. Han kan ikke forene afhentning af B1 med også at hente B2. Han synes ikke, at samværene giver ham mulighed for at udfylde den rolle, han gerne vil. De har forsøgt med videochat 1-2 gange om ugen. B1 reagerer altid positivt, men det fungerer kun nogle få minutter, fordi B1 er så ung.

Han synes, at M har været meget strategisk. Hun boede i V-by, og de havde fået en vuggestueplads tæt på, hvor B1 kunne begynde, men så kom covid-19 i vejen. Da sagen var afgjort i landsretten, skyndte hun sig at flytte til Sverige til en lejlighed, og B1 begyndte med det samme i en institution. Ms mor passede B1 i Danmark i 5 måneder, efter de havde fået en vuggestueplads. Det er ikke en fjern tanke, at B1 ikke skulle integreres i det danske system. M skyndte sig væk. Det var hans fornemmelse, at det hele havde været båret af strategiske hensyn, formentlig efter rådgivning fra hendes advokat. Det er svært ikke at få den tanke som far.

Han stiller sig til rådighed som bopælsforælder og nærmeste omsorgsperson. B1 er snart to år, og han fungerer godt hos ham, så det er han afklaret med. Det ville være et betydeligt skift for B1, hvis han bliver den primære omsorgsperson, men sådan må det være, hvis det er Ms prioritering. Han er et godt sted i sit arbejde hos X-firma, hvor han er partner og medejer, men sagen har sat alt på spidsen. De har aftalt, at han går ind i et 2-årigt forløb, hvor han kan sætte sin progression på pause. Det har han gjort for at have større fleksibilitet for det tilfælde, at han skal skabe nogle nye rammer for B1 som bopælsforælder. Det giver ham også større fleksibilitet i forhold til, hvis B1 skal bo i Sverige, men det skaber ikke en løsning omkring søskenderelationen til B2. Den stærke relation

mellem dem vil blive skabt ved at have nogle faste rammer og en hverdag sammen. Halvsøskende har alt muligt behov for at se hinanden, og aldersforskellen er irrelevant. Det er tiden sammen, der er afgørende.

M har supplerende forklaret bl.a., at hun flyttede til Sverige den 23. marts og bor i en lejlighed i X-by. Det var ikke muligt at afvente, om landsrettens dom blev anket, idet hendes mor skulle tilbage til sit arbejde i Sverige. B1 skulle derfor begynde i en institution enten i Danmark eller Sverige. Så hun valgte at flytte til Sverige. Hun opsagde samtidig sin lejlighed på X-bydel, og en tidligere kollega overtog den.

Hun sagde sit job i Danmark op med sidste arbejdsdag den 31. marts. Hun afholdt barsel i april og maj, idet man har ret til mere barsel i Sverige end i Danmark. Hun er nu begyndt i arbejdspraktik i morens virksomhed. Den 1. december overgår hun til at være fastansat.

B1 er glad og tryk og har udviklet sig meget, siden de kom til Sverige. Han er alderssvarende og i en god udvikling. De er nu nået op på samvær med to overnatninger. B1 har reageret ved at være træt i dagene efter samvær. Det plejer at gå væk efter et par dage, og det går forhåbentlig væk, når de kommer ind i rytmen. B1 har det godt, når han er hos F, men det er mange dage at være afsted. Det er ikke for, at B1 ikke skal være hos F, men fordi det er vigtigt med stabilitet. B2 må gerne komme med til Sverige, men det har han ikke været hidtil. Når B1 bliver ældre, skal der være yderligere feriesamvær. F er fortsat velkommen til at besøge dem. Der kan i fremtiden måske lægges en ekstra dag på i forbindelse med Fs weekendsamvær. På grund af B1s alder bør samvær indtil videre højst vare tre dage. Hun har sagt nej til mere end tre dage i efterårs- og juleferien, fordi hun mener, at fem dage er for meget i år og næste år. På længere sigt tænker hun, at der skal være en lighedeling af skoleferier, helligdage mv.

I forbindelse med samvær er de nu gået over til at mødes i Z-by. Det har fungeret fint, og hun tænker, at de fremover må prøve forskellige løsninger. Hun vil gerne prøve tog og fly, og de må se, hvad der fungerer bedst for B1. Hun vil stadig gerne bidrage til transporten, men det er naturligt, at F også bidrager. Man kan flyve fra Y-by, som ligger ca. 40 minutters kørsel fra X-by. Det tager ca. 1 time at flyve til V-by Lufthavn. Man kan også flyve fra Ø-by til Å-by. Ø-by ligger ca. 20 minutters kørsel fra X-by.

Det var naturligt for hende at vende tilbage til sine rødder, hvor hun kan give B1 en tryk opvækst i et roligt miljø, og hvor hun kan have meget tid til ham og give ham meget nærhed. Hun føler samtidig, at hun kan sikre B1 en sædvanlig kontakt til F. Hvis hun skal flytte tilbage Danmark, vil det få betydning for hendes arbejds- og boligsituation. Hun ved ikke, hvor hun ville bosætte sig. Det er ikke for at genere F, at hun ikke nødvendigvis ville slå sig ned i V-by igen.

Hun ville bestræbe sig på, at det blev så tæt på F som muligt. Når sagen er slut, kan de nok tale om tingene på en anden måde. Hun ville være blevet i Danmark, hvis hun ikke havde fået lov til at tage B1 med til Sverige. Den næstbedste løsning vil være, at B1 bor hos hende i Danmark, og hvis det viser sig, at B1 ikke må bo hos hende i Sverige, bliver hun nødt til at tage med ham. Han er det vigtigste.

Anbringender

F har supplerende anført navnlig, at domstolene er forpligtet til at vurdere, om det er bedst for et barn at flytte til udlandet eller ej. Det er i strid med gældende retspraksis, når landsretten mener ikke at have hjemmel til at nægte en forælder flytning til udlandet, hvis denne forælder ikke har nedlagt en subsidiær påstand, der indebærer, at status quo bliver opretholdt. Hvis der ikke bliver foretaget en konkret vurdering af de nedlagte påstande, tilsidesætter man det grundlæggende princip om, at alle afgørelser om børn skal træffes på baggrund af en konkret vurdering af, hvad der er bedst for barnet.

Hans påstand om, at B1 skal have bopæl hos ham, bør tillades fremsat. Han har fremsat påstanden, fordi M er flyttet til Sverige og ikke har ønsket at forpligte sig til at flytte tilbage til V-by, hvis Højesteret afslår hendes ønske om at bo i Sverige med B1. Dermed er det undskyldeligt, at påstanden først er fremsat for Højesteret. Desuden vil han lide et uforholdsmæssigt retstab, hvis påstanden ikke tillades fremsat.

Han har nu opnået erfaring med at have B1 overnattende, og han ønsker derfor mere samvær i fremtiden. Hvis Ms anmodning om flyttetilladelse imødekommes, er der tale om sådanne særlige omstændigheder, at der bør tages stilling til, hvordan ansvaret for transporten ved samvær skal fordeles. Det er en god og rimelig løsning, at han påtager sig den økonomiske byrde ved transporten, mens M pålægges det praktiske.

M har supplerende anført navnlig, at F ikke kan få prøvet sin påstand om frifindelse over for hendes påstand om at tage bopæl i Sverige med B1, når hun ikke har nedlagt en subsidiær påstand om at bevare B1s bopæl i Danmark. Forældreansvarslovens § 17 handler om barnets og ikke bopælsforælderens bopæl. Fs nye påstand om at ville være bopælsforælder bør ikke tillades fremsat, da den først er fremsat sent under sagen for Højesteret. Det samme gælder de øvrige nye påstande. Hendes subsidiære påstand om, at barnet skal have bopæl hos hende i Danmark, er alene nedlagt for det tilfælde, at Fs nye påstand om bopæl tillades fremsat.

Det er naturligt, at hun har søgt tilbage til sine rødder i Sverige, efter at hun er blevet alene med B1. Det er urimeligt at fastholde hende i Danmark, da det kan

gå ud over hendes og dermed B1s trivsel. Flyttetilladelse til hende er i overensstemmelse med sædvanlig praksis for børn på B1s alder.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

F og M flyttede sammen i 2018 og fik barnet, B1, som er født den ... 2019. Samlivet blev ophævet i marts 2020. B1 har efter aftale mellem parterne, som har fælles forældremyndighed, haft bopæl hos M efter samlivsophævelsen.

Sagen angår B1s fremtidige bopæl, herunder om M kan tage bopæl i Sverige med ham. Herudover er der rejst spørgsmål om samvær og transport ved samvær.

Bopæl

Der blev i landsretten rejst spørgsmål om domstolenes adgang til efter forældreansvarsloven at afgøre en tvist om bopæl i tilfælde, hvor forældrenes uenighed er afgrænset til at angå, om bopælsforælderen kan flytte til et andet land med barnet.

Forældreansvarslovens § 3, stk. 1, fastsætter, at væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold kræver enighed mellem forældre, som har fælles forældremyndighed. Det indebærer bl.a., at der skal være enighed om barnets flytning til udlandet. Har forældre fælles forældremyndighed, og er de ikke enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, kan der efter forældreansvarslovens § 17, stk. 1, 1. pkt., træffes afgørelse herom. Efter stk. 1, 2. pkt., kan der herunder træffes afgørelse om, at barnet skal have bopæl hos en forælder, der har eller ønsker at få bopæl i udlandet. § 17, stk. 2, fastsætter, at en aftale eller afgørelse om barnets bopæl kan ændres. En forælder, som vil ændre sin eller barnets bopæl til et andet sted her i landet eller i udlandet, skal efter lovens § 18 underrette den anden forælder herom senest 6 uger før flytningen.

Højesteret finder, at forældreansvarslovens § 17 i overensstemmelse med lovens formål og med, hvad der må anses for forudsat i lovens forarbejder, også omfatter tilfælde, hvor forældrenes uenighed under sagen er afgrænset til at angå, om bopælsforælderen kan flytte til et andet land med barnet. Hvis en sådan tvist bliver indbragt for domstolene, skal retten derfor ud fra hensynet til barnets bedste, jf. lovens § 4, afgøre, om barnet kan have bopæl hos bopælsforælderen i et andet land. Dette gælder også, hvis bopælsforælderen alene har nedlagt påstand om at kunne tage bopæl i et andet land med barnet, og den anden forælder alene har nedlagt påstand om frifindelse og ikke en påstand om fremover at skulle være bopælsforælder. I den forbindelse bemærkes, at en anden forståelse af § 17 ville medføre, at en forælder – i strid med lovens formål – kunne anse sig for nødsaget til at anmode om at blive bopælsforælder, selv hvis forældrene

måtte være enige om, at det under alle omstændigheder vil være bedst for barnet at blive boende hos den hidtidige bopælsforælder.

I den foreliggende sag var parterne i familieretten og landsretten enige om, at B1 fortsat skulle have bopæl hos M. Begge parter var dermed indforstået med, at B1 skulle blive boende hos M i Danmark, hvis hun ikke fik tilladelse til at tage ham med til Sverige. Det må også for Højesteret lægges til grund, at M vil bo i Danmark med B1, hvis hun ikke opnår tilladelse til at bo i Sverige med ham. F har imidlertid for Højesteret nedlagt en ny principal påstand om, at B1 skal bo hos ham. Højesteret tillader navnlig under hensyn til sagens forløb i landsretten, at påstanden fremsættes.

B1 har som nævnt boet hos M siden parternes samlivsophævelse, hvor han var ca. 4 ½ måneder. Hun er som anført af familieretten den primære omsorgsperson for B1, som i dag er lidt under 2 år. M ønsker af familie- og arbejdsmæssige grunde at bo i X-by i Sverige. Som ligeledes anført af familieretten må det lægges til grund, at både F og M har et ønske om og fokus på at sikre en fortsat god kontakt og tilknytning mellem F og B1, og at flytning til X-by ikke afskærer B1 fra en nær og hyppig kontakt til F og den øvrige familie i Danmark.

På den baggrund finder Højesteret, at det er bedst for B1, at hans bopæl er hos M, og at B1 kan have bopæl hos hende i Sverige, jf. forældreansvarslovens § 17, jf. § 4. Højesteret stadfæster med denne begrundelse landsrettens afgørelse om, at B1 fortsat har bopæl hos M, herunder således at hun kan tage bopæl i Sverige.

Samvær og transport

Af de grunde, som landsretten har anført, stadfæster Højesteret landsrettens afgørelse om samvær, herunder at der ikke på nuværende tidspunkt fastsættes feriesamvær udover ved jul og nytår.

F har for Højesteret gentaget sin påstand om, at transport til og fra hans bopæl i forbindelse med samvær ikke skal foregå i samværstiden, og at M skal stå for al transport, idet han for Højesteret har suppleret dette med, at han som modstykke vil være forpligtet til at betale alle transportudgifter, dog maksimalt 1.500 kr. pr. transport.

Højesteret tiltræder af de grunde, som landsretten har anført, at der ikke bliver fastsat vilkår om fordelingen af forældrenes ansvar for transporten. Det bemærkes herved, at M også for Højesteret har forklaret, at hun fortsat gerne vil bidrage til løsninger, der fungerer bedst for B1, i forbindelse med transport ved samvær. M frifindes herefter for den nedlagte påstand om transport, og Højesteret stadfæster derfor landsrettens afgørelse herom.

Konklusion

Landsrettens dom stadfæstes som nedenfor bestemt.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes, herunder sådan at B1, født den ... 2019, skal have samvær med F på følgende måde:

Ordinært samvær: I ulige uger fra fredag kl. 16.30 til søndag kl. 15.00.

Ferie- og helligdagssamvær: Jul i ulige år fra den 23. december kl. 14.00 til den 26. december kl. 17.00 samt nytår i lige år fra den 31. december kl. 14.00 til den 2. januar kl. 17.00.

Ordinært samvær opretholdes i øvrigt i ferier og på helligdage.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part eller til statskassen.